

HLIÐSKÁLF

Nummer 3

Årgång 3

Sällskapet Vikingatida Skepp

Telefonnummer till styrelsens medlemmar:

Jörgen Johansson arb:
 hem:

Alexandra Westborg hem:

Christer Ingelsten hem:

Anders Lindahl hem:

Johannes Jägrud hem:

Stefan Hansson hem:

Carlo Jakobsson arb:
 hem:

Kalle Claesson hem:

Tänk på att även styrelsemedlemmar vill ha ett privatliv. Ring inte för sent, och räds inte eventuella telefonsvarare. Ofta kanske det är lättast att nå oss på arbetet.

Jörgen Johansson

HLIDSKALF utgives av Sällskapet Vikingatida Skepp
Box 11488, 404 30 Göteborg. Tel. till nya lokalen på Tingstad är
031-52 27 11. Besöksadress: Exportgatan 5 (bakom Beiers byggmaterial).

Hlidskalf kommer ut med c:a 4 nummer per år.

Redaktörer: Jörgen Johansson, Anders Lindahl

Ansvarig utgivare Jörgen Johansson

Pris per nummer: Medlem 0 kr, övriga 50 kr

Medlemsavgiften för vuxen (100:-) och junior 17 år (50:-)

betalas in på postgironr. 68 03 83 - 7

PERIODENS AKTIVITETER - öppna för alla medlemmar.

Nybygget

Fr. o. första veckan i September kommer vi att arbeta med nybygget måndag kväll och onsdag kväll. Till att börja med sker detta i Naustet, men i och med att utställningen har börjat, får vi möjlighet att arbeta även där.

OBS!

Du som har lånat vår Jonsered-såg. Hör av dig till oss i styrelsen. Vi behöver sågen.

Vidfamne

tar vi upp lördagen den 4 / 11 med början kl 0800. Möt upp!

Vinterunderhåll

av Vidfamne blir det lördagarna 11 / 11, 18 / 11, 25 / 11, samt 2 / 12. Det är inte så mycket som skall göras, och ju fler vi är desto fortare går det. Ju mer som blir gjort nu på hösten, desto mindre skall göras till våren. Ju mindre som skall göras till våren, desto tidigare kommer han i - kanske redan i tid för att hälsa sin lillebror välkommen.

Studiecirkel i läderslöjd.

Stefan Hansson lär oss grunderna i läderslöjd, men även de som är lite mer drivna är givetvis välkomna. Du får lära dig att göra ett par vikingatida skor, en slida till den kniv du ännu inte hunnit tillverka, eller ett dekorativt penisfodral till badstranden. Cirkeln kostar 158 kr plus det material du förbrukar, och betalas in när cirkeln kommit igång. Cirkelstart är tisdagen den 5 september kl 1800, och beräknas pågå 8 gånger. Cirkeln startar vid minimum 8 st deltagare, så - kom igen! Ring Stefan Hansson och anmäl dig, tel [REDACTED].

Säkerhet

Om jag hinner få ut kallelserna i tid, så träffas representanter för (de flesta ?) svenska vikingaskeppslag för att diskutera säkerhet, lördagen den 21 oktober kl 09.00. Detta möte kan naturligtvis inte bevisas av alla oss 600, men några observatörsplatser kan vi väl bereda i Naustet.

Fest

Lördagen den 18 november kl 1800 blir det en novemberfest i Naustet. På något sätt skall vi väl kunna bänka oss bland en då förhoppningsvis tjärdoftande Vidfamne och all villervallan kring nybygget. Anmälan göres genom att sätta in kr 120 på Sällskapetets konto 68 03 83 - 7, senast den 4 november. För detta serveras mat och dryck i en lagom stor portion. Den som vill ha mer dricka kan köpa detta på plats. Johannes Jägrud svarar på frågor på tel [REDACTED].

NYBYGGET

Som många säkert redan hört har Sällskapet långt framskridna planer på att bygga en mindre vikingaskeppskopia under Vikingautställningen på Eriksberg, från slutet av september till mitten av mars nästa år. Vi förhandlar för närvarande med Eriksberg. I skrivande stund återstår en del detaljer att enas om, men vi hyser stort hopp om att allt skall gå i lås.

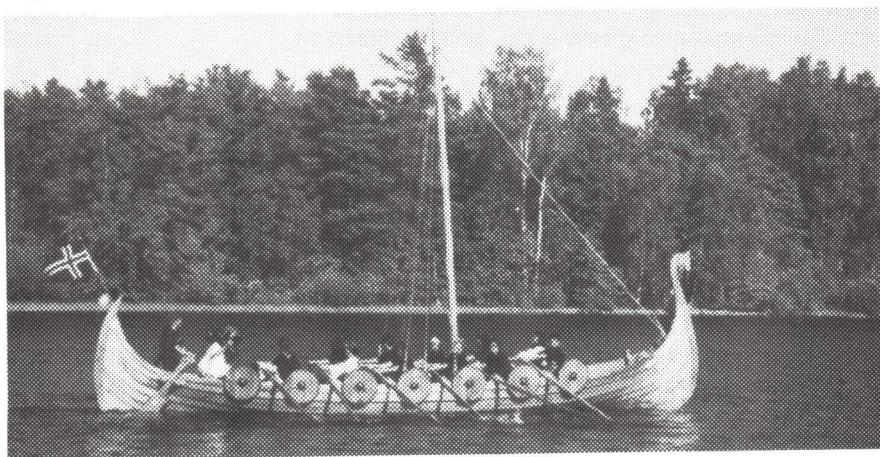
Det vi planerar bygga är ett försök till rekonstruktion av vrak nr 1 från Foteviken, i närheten av Skanör. Det finns tre till fyra olika rekonstruktioner av Fotevik 1. Den vi valt att basera oss på är en dansk rekonstruktion från 1983, men vi skall även väva in en del av de erfarenheter vi lärt oss under bygget av Vidfamne.

Fotevik 1 anses vara ett lätt krigsskepp, med plats för 5 - 7 par åror. Denna rekonstruktion blir c:a 10,0 m lång och c:a 2,4 m bred. Vi kommer att justera rekonstruktionen något så till vida att vi lutar stävorna annorlunda, samt snyggar till språnget. Vidare kommer vi att göra den mer "attsett" dvs djupare i aktern, än vad rekonstruktionen från 1983 är.

Bygget kommer att ske inför publik och på byggplatsen kommer alltigenom hantverksmässiga (dvs utan elström) metoder att användas. Ambitionen är att kunna sjösätta på Vikingautställningens sista dag, och vi kommer att satsa hårt på att få den klar tills dess.

För att hinna med ett sådant här bygge måste naturligtvis detaljer prefabriceras på annan plats, nämligen i Naustet. Fr. o. m början av september kommer det att arbetas i Naustet åtminstone 2 kvällar i veckan. Under Vikingautställningen kommer vi även att beredas möjlighet till kvällsarbete i utställningshallen. Alla som känner att det nu börjar bli dags att återigen lukta tjära, är välkomna att fatta yxan!

Jörgen Johansson

I HUVUDET PÅ EN HÖVIS - Resan till och från Borre

När stråkkölen flöt upp likt en svartglänsande reptil i det grumliga vattnet, kändes det som om världen för ett ögonblick rasade samman. Vattnet hade sjunkit i älven, som en följd av högtryck och kraftig nordan. Vidfamne hade då stilla ställt sig på leran, och när vi försökte dra loss honom, gav sig stråkkölen. Det var surt.

Till slut fick vi i alla fall loss honom och lastade i all vår utrustning, med en langarkedja balanserande på pålverket i älven. Det var sent på eftermiddagen när vi bogserade upp oss till en dykdalb längre upp, fick gjort fast en släppända, och hissade på. När så brovakten på Marieholmsbron hade öppnat, släpptes ändan och Vidfamne sköt fart nedför älven. Seglet stod som en viss VM-symbol, och strömmen sköt på. Vi susade igenom brohålet och kom ut ur hamnen fortare än väntat. Vi var på väg!

Resan till Borre hade börjat. Den gick av stapeln en dag tidigare än planerat, för Vidfamne hade fått ett uppdrag i Oslo, och för att klara det krävdes att avresan gjordes en dag tidigare.

Torbjörn hade erbjudit sig att spika fast stråkkölen igen, och första anhalt blev därför kajen nedanför slipen på Höno Klåva. Sex man höll kölen på plats enligt Torbjörns anvisningar, medan han stod på sjöbotten nedanför och spikade fast den. Det var ljuvliga ljud när spikarna drevs in. Ännu en unik sak med Vidfamne är att han med till visshet gränsande sannolikhet är det enda vikingaskepp som kölhalat sin egen köl.

Vaermellingsa sa, att om det överhuvud taget skulle blåsa, så skulle det blåsa från norr. Vädret dagen efter bekräftade detta. Nu var det dags att prova Carlos utombordarfäste. Detta tar stöd på rodervårten och i essingen akter om rodret, och möjliggör att man kan köra Vidfamne i lugnt väder med hjälp av en utombordare. Med vår 15 hkr Honda gjorde vi en fart av knappt 4 knop i bleke. Det var förvånande att se hur lätt driven han är, och vi nöjde oss med arrangemanget som det var. 4 knop är ju trots allt inte så tokigt, när det inte blåser.

På så sätt tog vi oss fram genom ett stekhett, vindstilla Bohuslän. Solvärmen dallra' på holmar och skär, sommarn var här, för att citera en visa av han Evert. Vår japanske roddare gnodde på utan knot, men han var törstig. Vi körde hela vägen från Höno till Strömstad utan andra uppehåll än för tankning och därtill hörande aktiviteter, däribland bad. Solen gassade och det var behagligt att doppa skjortan i havet innan man tog den på sig.

Den redan goda stämningen lyftes av ett glatt gäng från Varberg. De stod för merparten av alla Bellman-och-Taube-ariorna, och deras kulinariska färdigheter blev otroligt uppskattade. Tänk er själv att sitta och stirra in i den nedgående solen, avnjutande Görans Röra, och lyssnande till vår nästa nationalsång: Inbjudan till Bohuslän, serverad av en diskande manskör från fördäck.

Sedan vi i vintras ökad antalet roddarplatser till 12 st, visade det sig vara lätt att manövrera Vidfamne för åror - åtminstone när varken vind eller ström gör sig påminda. I Strömstad stod vi för ett ro-fullt inslag som fick Nimbusskepparna att titta upp: Vi kom in i Inre Bassängen, gjorde en styrbordsgir, sedan en cirkel åt babord, så backade vi upp mot vinden (bortåt stationen till) för att sedan försiktigt närma oss piren och fickparkera med babords sida till kaj och en meter till godo till bägge grannarna. Ett praktexempel på lagarbete, och fin reklam för vår verksamhet.

I Strömstad fick vi veta att vårt uppdrag i Oslo var inställt. Vi hade alltså plötsligt en dag tillgodo, och det kändes trots allt skönt att inte behöva jäkta. Dagen efter fortsatte vi mot norr, kom in i Hvaler-arkipelagen och lade ankaret vid Akers gamla fästningsruin. Då hade Varbergslaget hunnit servera Ingvars Incentive med iskall Cola. Efter besök i land, fortsatte vi.

De få människorna på kajen i Bukta tittade misstroget på det vikingaskepp som kom in söderifrån. Vi lade till ytterst på kajen och fick affärsinnehavarens tillstånd att ligga kvar över natten. Det fina var att damen mindes oss: för några år sedan hade det varit en femböring där med några svenskar som skulle lära sig segla, för de byggde ett vikingaskepp i Sverige. Det var Sällskapet som hade köpt en kurs av Olav Tømmerstigen för 2 år sedan.

Vi hade en underbar afton på den solvarma klippan i Bukta. Allt, precis allt, stämde, och när klockan hunnit bli 00.05 övergick sången till gratulationsvisor, för Linnéa fyllde år.

Så kom den till sist. En lagom vind svepte in från sydväst, och vi hissade på i Oslofjorden. Det var skönt att få segla igen. Vi länsade inåt genom fjorden. De sköt skarpt från en artilleriskjutskola bortom Bolarne, och det var kusligt att se krevaderna efter nedslagen på andra sidan Oslofjorden. Vi tyckte oss se ett rödvitrandigt råsegel, men med tiden förstod vi att detta "segel" var det mål som släpades efter ett örlogsfartyg, och som de skulle skjuta på. När man så kastade en förstulen blick på vårt eget rödvitrandiga segel, bad man en stilla bön att de skulle sikta rätt.

På redde utanför Borre tog vi ihop, och rodde in i hamnen. Vi var framme!

Borrekaupangen kan rekommenderas. Den var stor och alla utställare höll en mycket hög standard. Miljön där inne bland de gamla ekarna nedanför Borrehaugarna ger en fin inramning till kaupangen. Lite sämre var det för de vikingaskepp som gästade kaupangen: de skulle ligga vid boj utanför, med förtöjning in mot en stenpir. Vi vägrade först göra detta, men så småningom gick vi med på att ligga där dagtid om vind och sjö tillät. Så det var till att ro ut om morgonen och ro in igen på kvällen. Det var förresten bara ett enda skepp där, förutom Vidfamne. Det var Imme Heidrun, som kommit dit per trailer.

I fyra dygn låg vi i Borre. Delar av den gamla besättningen mönstrade av, och den nya mönstrade på allteftersom. Ibland gjordes kortare seglingar på redde, och vi fick lite trimhjälp av Viggo, från Fosen Folkhögskola. Rastlösheten byggdes upp, och när vi rodde ut på måndag morgon, var det inte för att förtöja vid bojen, utan för att segla hem.

En hel dags kryssande tvärs över Oslofjorden gav inte så mycket, utan vi lade oss för ankar innanför Eldöya, nästan mittemot Borre. Vi vilade. Mitt i natten kantrade vinden, och vi gick för motor i den fyrbelysta rännen ner till Hvaleröarna. De flesta ombord sov fortfarande under tältet. Nästan nere vid Papperhavn gick åsken, men vi klarade oss undan med bara regnet. Klockan tre på natten lade vi återigen till i Bukta, frusna och trötta. Vi sov några timmar.

Vaermellingsa hade spått liten kuling från NV, sedan vridande till V. Seglet kom upp utanför Papperhavn, och Vidfamne länsade sakteliga söderut. Vinden var NV, men den lilla kulingen uteblev. Seglet slog i sjöhävningen, och sjön var ibland oljigt blank. Vi rundade Tristeinene och valde att gå in i Kosterfjorden.

Nästan mitt på gränsen mellan de två länderna siktade vi en dingo som kom guppandes på vågorna. Vi lovade upp så vackert och lyckades få tag i den med båtshakarna. När den väl var bärgad ombord, anmälde vi fyndet till Stockholm Radio.

Sedan kom vinden på riktigt, och Vidfamne forsade söderut igenom Kosterfjorden.

Det känns alltid skönt att segla med bra tryck i seglet, men utan besvärande sjö. Vid Svängen fyr skulle vi ut igen, men då hade vinden vridit något åt väst. Det blev till att kryssa, och vi stagvände i den alltmer gropiga sjön. Det var viktigt för oss att komma ut här, för ett vägval via Havstensund skulle innebära att vi bleve inblåsta där.

Jag såg klipporna på bägge sidor. En missad vändning skulle kanske ha inneburit att vi kom hotande nära dem. När vi gjort en några slag vände vi och gick in i rännan till Havstensund. Jag vågade inte fortsätta och jag skäms inte för att säga det. I och med detta sjönk stämningen, för nu var det i princip kört med tidtabellen, och vi visste att vi skulle få svårt att hinna till Arvika i tid.

Vi ankrade i badviken strax norr om Havstensund, och höll en palaver om vad som var lämpligast att göra. Vi hade allt sett en liten front närma sig, och visste att det skulle komma vind. Bäst vi låg där, kom vinden!

Plötsligt draggade Vidfamne! Ankaret släpade i botten och förmådde inte hålla oss kvar. I lä låg en norsk sköyte, Robinson Crusoe från Fredrikstad, och ännu längre ner en ö med stenig strand. Allt gick nu väldigt fort och med gemensamma ansträngningar lyckades vi gå klar sköyten, men hade fortfarande ön i lä. Vinden minskade, men var kvar, och Vidfamne draggade fortfarande.

Vi rodde ut en lina till ön, och gjorde fast. Så släppte vi ankaret och drev i en cirkelbåge ner i lä om ön. Den omedelbara faran var över, men vad skulle hända om vinden kom tillbaka från andra hållet? Från en förbipasserande båt hörde jag att byn hade givit vindar upp till 20 m/sek. Under dessa manövrar fick vi mycket kompetent och ovärderlig hjälp av Robinson Crusoe.

Nu dog vinden ut helt, och det blev kusligt stilla. Vi rodde bort till Havstensund, och där fick vi bogsering av Robinson Crusoe. På så sätt kom vi över Tjurpannan och in i leden mellan Grebbestad och Fjällbacka. Där släppte vi trossen och tuffade för egen maskin vidare i leden förbi Fjällbacka och Hamburgsund. Mitt i natten och mycket trötta lade vi till vid väntekajen vid Sotebron. Nu hyste vi återigen hopp om att hinna till Arvika i tid.

En upplevelse som för all framtid kommer att finnas för min inre syn är när vi susade ut till havs för NV-lig vind i rännan förbi Hållö fyr. Havet välte in, djupblått i solglittret, och bränningarna tornade upp sig, ärggröna. Vit fradga flöt förbi på sjön. Brummande bränningar på bägge sidor, nära. Ovanför oss, under en molnfri himmel, en väldig buk av röd/vitt linne, om styrbord Hållös röd/vita fyr, som snabbt försvann akterut. Saltet spände i näsvingarna, rorsman tog spjörn med bara fötter mot ett lutande, solvarmt däck. Det är inte alltid man inser intensiteten i en upplevelse förrän efteråt, men den upplevelsen var intensiv redan då, och jag tror alla ombord hade samma känsla.

Därute gick sjön hög, och en tredjedel av de ombordvarande blev dåliga. Vidfamne rörde sig majestätiskt i sjön, och seglet stöttade rörelsen. Vi gjorde god fart

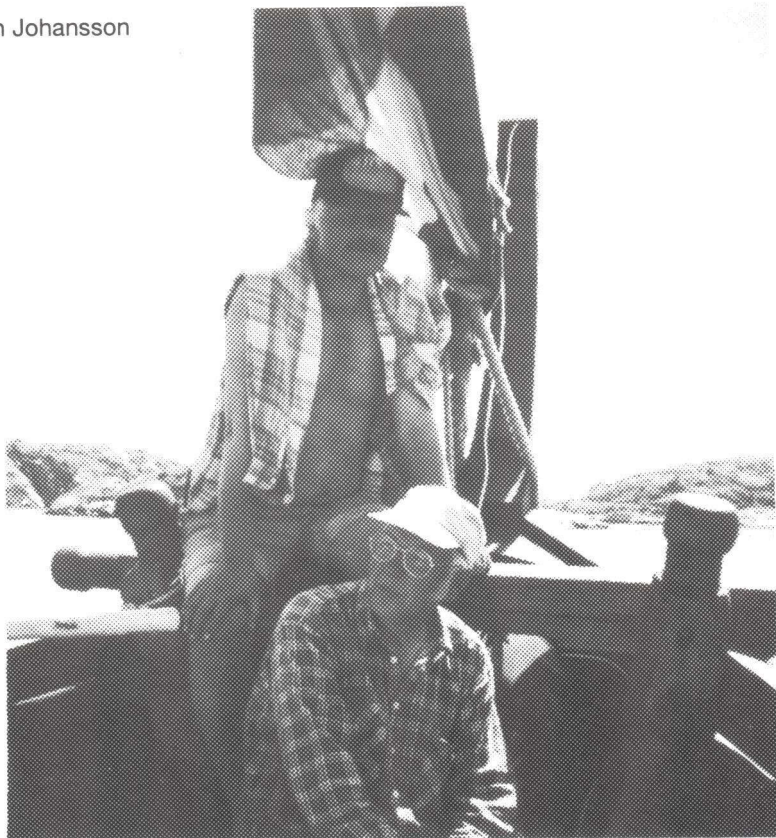
söderut, men fartupplevelser förtas något av avståndet till land. Vidfamne tog in vatten genom en torkspricka samt genom hålet för rodervidjan. Det var till att ösa ibland. Vi rundade Måseskär på c:a 3 sjömil avstånd och satte en kurs till Eggskärs fyr.

Vinden var nu V, och när vi stack in genom Pater Nosterskären vid Eggskär, fick vi sjölä. Snart kvicknade de sjuka till, och vi stod på över Marstrandsfjorden, in igenom Marstrand, och sedan igenom Albrektsunds kanal.

Vi tvingades slå ett par slag på Sälöfjord, och vi pinade oss över Sälöknapp. Det var en drömkryss, vindtryck och liten sjö, och alla andra var väjningsskyldiga.

Väl förbi Sälöknapp visste vi att det var bärgat; vi skulle hinna in till Göteborg i tid! Sista biten hade vi en rykande plattläns med bägge halsarna ute och seglet högt upp, likt en väldig spinnaker. Det fräste om bogen när Vidfamne forsade fram. Alla fröjdades. Men inne i hövisens huvud gnagde en liten tanke: hur i helvete skall vi få stopp på det här?

Jörgen Johansson

Vidfarnes färd till i Sverige den innersta hamnen.

Sångmö, om Vidfamne sjung, skeppet som nyligen seglat
hem ifrån Noreg med kraft över vredgade havet
och som nu låg i hamnen vid Lundby, vilande där
sitt skrov utav eke i lugnet vid kajen.

Dagen var Frejs, det var uti juli den sjunde
men där i gryningen sken ej den rosenfingrade Eos;
regnet tvärtom hängde i luften och ofta
sänkte sig ned och begöt allt folket med droppar.

Hövedsman Anders den åldrade kämpan samlade där
en besättning för fortsatta färden, som skulle
sträcka sig långt, till i Sverige den innersta hamnen.
Där var Jan, befaren och kunnig, i fartygs behandling
och i felans tillika. Lena jämväl som råseglets krafter
och tygling väl kände. Därefter Kenneth, en bard
som oftast kallades Kexan och efter honom kom Rune,
känd redan året förut såsom Greipman.

Ur klanen Franzén tre kommo, först Ann såsom hövding
och sedan Frida, en mö i sin fagraste blommning.
Allan till sist, en gosse mad glimten i ögat!

Ännu en Anders med tillnamnet Högmer var med dem,
bottenlärd är han i arkeologi och i flera dicipler.
Sedan Johannes, en jävul på halsen och även på allt
som händer på fördäck. Så Peter, en klober att sätta
sin lit till i kritiska stunder; ej opåverkad han var
av behaget hos Frida den fagra! Näst honom kom det en rese,

Björn är hans namn, men det ändrades sedan till Sjöbjörn såsom en ära åt mannen. Henrik härnäst en krämare som kassan förstärkte och som, dessutom med snuskiga visor dem ofta förströdde, följdes av Kjell en tystlåten kraftkarl. Sist av dem alla var Sara, en ungmö vän till sin uppsyn men vildheten skymtade även, och kunnig hon var uti segling.

Kom där så Astar, med motor försedd, och drog dem uppåt längs Gautarnas älv och besättningen mycket vändades där vid tanke på forsar och dragväg. Dock hade nu tekniken i trakten förbättrats; sålunda slussades Vidfamne upp och nådde när kvällen föll på, det Vänerska havet. Dessutom gratis ty kanalverkets mannar tog ej tribut av det välbyggda skeppet som färdats nu hela dagen i regnet som strilat. Manskaper skaffade nu, Chili con Carne, som smakade utmärkt, tältade skeppet och uppsökte torget i staden. Handlade där men plundrade inte. Klingande silver vättarna därstädes gladdes. Kojade sen och sov utmärkt på natten.

Lögaredagen bröt in och tidigt de voro på benen men där i gryningen sken ej den rosenfingrade Eos; regnet tvärtom hängde i luften och ofta sänkte sig ned och begöt allt folket med droppar. Kom nu på morgonen Lars, seglare, smed, och med honom följde hans son en ljuslockig yngling, Ulf var hans namn. Rodde de så ut ur hamn och fram till den västraste stranden, satte där segel och började sedan den långa seglatsen. Vinden var svag, men förlig och loggen snurrade sakta. Allteftersom dagen förrann förbättrades vädret. lynnet på alla var gott, det var härligt att leva, Gällö udde kom tvärs, sen revet som kallades Hinden. Megrundets fyr kom i sikte om styrbord, maten var god och Kexan och Janne de spelte och solen den värmdes. Dagen gick över i kväll och plötsligt ökade brisen! Vinden i seglet for smattrande in, och böljan kring stäven svallande hävdes och brusade starkt för det gående skeppet och i en ilande fart på böljorna lopp det sin bana. Klockan var nio, de togo ihop och årorna satte i vattnet. Rodde så in till skyddade hamnen bland Fyllingeskären; där blev det grillning och samtal med Värmländska vättar. Därefter sömn och på natten störde dem ingen. Solen steg upp ur det glänsande hav från sin nattliga vila åter på himmelens valv för att lysa odödliga gudar och de förgängliga människors ätt på den bördiga jorden. Raskt de seglade ut och tränade sen hela dagen vändningars mångfald, "pass på vi går över" det ljud över nejden. Sedan tillbaka till välkända hamnen och sömnen småningom kom och dem skänkte veder-kvickande vila och hugnad.

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos
Rolf kom i sikte på månens dags morgon, väldig att se
och med Rustan som hövding; han drog dem till Säfte
och under färden ditin kom nu ävenså Embla
båten från Noreg med kvinnlig besättning och i dess följe
Thor Viking den värmländska båten.

Vidfamne stilla där låg i dagarna tvenne, krämarebössan
var flitigt i bruk och manskapet övade danskonst med hjälp
av Emblas förföriska damer. Lars där dem lämna'
men i hans ställe kom trenne; Tage som seglat på alla sju haven,
Karin hans redbogna hustru, Johan till slut erfaren och kunnig.

Odens dag inföll och långt innan jävulen tofflorna påsatt,
Rolf kom ånyo och bjöd på bogsering. Alla tre skeppen
Vidfamne, Embla, Thor Viking nu drogos framåt med kraft
genom fagraste nejder. Rastade gjorde de endast
vid ståtliga vikingagraven som stolt över landskapet
reste sig högt och helt dominerade Nysätt.

Kaffe, en sentida dryck, bjöds dem av vänner till Midgård
och så ombord kom ett knippe av fagrade ungmör, en sångkör det var.
Kvinnfolk dess namn. De skulle blidka de vilda och farliga vättar
som nu helt visst dem väntade ivrigt på kajen vid innersta staden.
Arvika så är dess namn, skönt belägen vid viken av fjorden.
Blåsut hette stället där Rolf alla skeppen lössläppte.
Embla sen rodde mot kajen, Thor Viking seglade framåt.
Hövedsman Anders lät hissa det väldiga seglet.
Stolt skeppet susade fram över viken, en drake att skåda.
Det kryssade fram och tillbaka just utanför kajen,
smäckfull av vättar som ivrig på ekskeppet väntat.
Kvinnfolket sjöng och vättarnas anleten skeno och efter tre
vändor togs det ihop och roddes till kajen.

Vidfamne stilla där låg i dagarna tvenne. Krämarebössan
var flitigt i bruk och manskapet övade danskonst med hjälp
av Kexan och Janne på piren.
Här lämnade flera det ståtliga skeppet. Åtta det var
som försvann i den värmländska skogen. Bottenlård Anders var en,
med honom Kexan och Peter. Sara och Lena och så även Kjell
drogo sin färde och Ulf förenades här med sin fader.
Ävenså Rune, som visat upp under resan oväntade sidor,
lämnade skutan; alla de önskades välgång på resan till hemmen.
Andra dock kommo och fyllde de saknades platser.
Först Susanne kom, känd re'n från Hornboretinget.
Kjell hette en, i trädfällning kunnig och även
i sågning av träden till lämpliga plankor och bräder.
Tommy hette hans son som följde sin fader på skeppet.
Gunnar från Bohuslän kom och tvenne ungmör dessutom.
Carina och Karin var deras namn; de var sköna att se.
Kunniga voro de även men något försämrade blev krafterna
hos Jan och Johannes, som dårades svårt av mö'rna.
Frejs dag det var och dagen gick över i kväll.
Himlen sig öppnade helt och vråkte ner regnet.
Tältat hade de skeppet och redde sig tämligt.

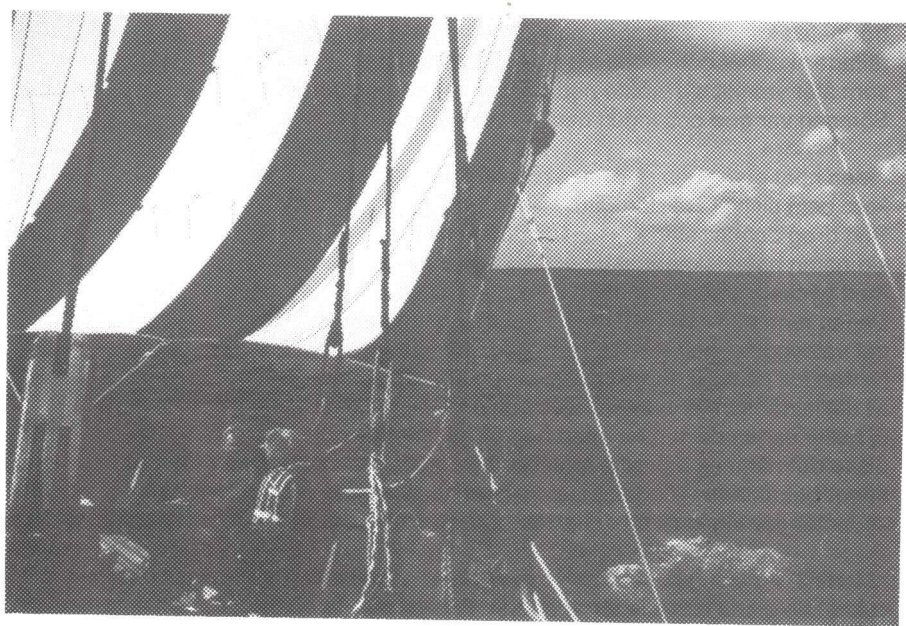
Lögaredagen det var den femtonde uti juli
men där i gryningen sken ej den rosenfingrade Eos;
regnet ej hängde i luften, det sänkte sig ned
och envist och våldsamt begöt allt folket med droppar.
Rolf kom nu åter och färden tillbaka begynte.
Tältade skepp går inte att styra och därför
alla och allt blev vått i det strilande regnet.
Värst var det dock för de lekare alla
som till vår hugnad vid Högsåters högar
drapan om Fritiof och Ingeborg spelte.
Åter till Nysåters brygga där Embla drogs upp

för fortsatta färden med dragbil till Noreg.
Regnet var våldsamt men våtast var dock
att avsked taga av gråtande Emblor.
Dagen gick över i kväll men regnet fortsatte träget.
Välkända kajen i Säfte dök upp och de tältade åter
skeppet som ej kunde hela sitt manskap från vattnet beskydda.
Rustan, Rolfs väldige hövding, tog då en skock
till sin rymliga hydda; heder åt honom!

Dagen därpå är ju den som är helgad åt solen
men där i gryningen sken ej den rosenfingrade Eos;
regnet ej hängde i luften, det sänkte sig ned
och envist och våldsamt begöt allt folket med droppar.
Vidfamnes manskap, luttrat av regnet, skaffade nu
för framtida resan korvar och skinkor och annat som kräves
på långdragna färder. Därpå kom Rolf den trognaste kämpen.
Han drog oss till Floghall bland Fyllingeskären.
Hus fanns där torra och skönt var för alla att där
torka upp och få livsandar åter och ro uti kroppen.
Rolf och besättningen hans är en glädje för gudar
och för förgängliga människors ätt på den bördiga jorden.

Dagen blev natt och natten blev dag
 men där i gryningen sken ej den rosenfingrade Eos;
 regnet tvärtom hängde i luften och ibland det
 sänkte sig ned och begöt allt folket med droppar.
 Hövedsman arla stod upp om morgon trots höga sin ålder.
 Fuller av ångst och twijk, huru han sin segling böria.
 Skulle, där af han Prijs kunde vinna, medh tiden, och Ähra?
 Vid pass klockan tio de lämnade hamnen för åror.
 Vinden var svag och dessvärre emot dem.
 Skeppsråd det hölls och beslöts att trotsa de gudar
 som dem ej gav de nordliga vindar de önskat.
 Vakschema gjordes och kryssningen började sydvart.
 Morgon gick hän, och dagen steg upp och de seglade ständigt.
 Dagen förrann, de åto och talade mycket.
 Vinden var svag, alltjämt emot, men de seglade ständigt.
 Två timmar var vakt och två timmar var vila.

Platser ombord nu skiftades ofta, än var man klober
 och än var man skotkarl. Alltjämt emot dem, vinden nu friskade.
 Natten var mörk man de seglade ständigt.
 Vinden nu friskade mera, brisen blev hård och alltjämt emot dem.
 Natten gick hän, det grydde till dag och de seglade ständigt.
 Solen steg upp ur ett glänsande hav från sin nattliga vila
 åter på himmelens valv för att lysa odödliga gudar
 och de förgängliga människors ätt på den bördiga jorden.

Nu emot Hjorten de stävade in, den vackert skogklädda udden.
Därefter vände igen och mot Kolland de stäva'.
Vinden var frisk, men alltjämt och envist emot dem.
Morgon gick hän, och dagen steg upp och de seglade ständigt.
Udden vid Gällö var svår, men till slut var den nära.
Vinden var frisk, men alltjämt och envist emot dem.
Dagen förrann, de åto, talade föga men seglade ständigt.
Solen sig sänkte och nu voro goda råd dyra.
Farleden in emot Borgen vid Vänern är smal och därmed
omöjlig för skepp att befara om vinden strävar emot
och är kraftig, ty årornas makt är begränsad om också
starka och hängivna män och kvinnor dem föra.
Kom då från Borgen ännu en Anders, ädel till sinne med
lotsbåt som kraftigt och utan besvär dem förde till hamnen.
Lade så till vid välkända kajen, tackade varmt vår räddare som
ej ville taga det silver som erbjöds. Hastade se'n
in till staden och krogen; maten och drycken var god men
tröttheten kändes i kroppen och alla skyndade hem och
tältade skeppet och redde sig läger trots regnet
som åter ymnigt sig vräkte ned genom himmelens portar.
Sömnen var god och ingen dem störde.

Men när i gryningen sken den rosenfingrande Eos
kom dem till hjälp för fortsatta färden turistbåten Necken.
Han drog dem till staden, som av hättan till troll
sitt namn haver skapat; där var lekare många som
med gyckel och upptåg dem alla förnöjde.
Dagen rann hän och vättarnas mångfald beundrade storögt
det välbyggda skeppet och dess goda besättning.
Natten föll på men de somnade icke; tvärtom de gingo
till ställe där sånger blev sjungna och dryckerna flöda.
Ej heller sedan de somna' utan begrov sig i nutida nöje,
disko det nämnes och all populasen från staden som var där
håpet betraktade vikingadansen. Vidfamnes vildingar
sedan begav sig in till ett ställe där bad gick att ordna.

Men när i gryningen sken den rosenfingrade Eos
vakna' de glada och alla förråden fylldes pånytt
för den fortsatta färden. Togs sedan fram från det inre
av skeppet japanen som tyst hela tiden där bidat.
Honda hans namn. Kraftig och tålig, tog han dem sedan
ner genom slussarnas mångfald till älven.
Vinden var frisk och emot, så farten var ringa men
strömmen dem bistod och när kvällen var nära
hjälp kom från Älvängens båthamn till folket.

Pelikanen det var, en B-slup kraftig och vacker.
Hövding var Arne, en vän till Franzénsiska klanen.
Allt gick nu lätt; när dagen gick över i kväll
lade de till mot välkända kajen vid naustet
Resan var slut, just fjorton solvarv den varat, men
länge i minnet hos alla den stannar.

Homeros, Stiernhielm och Anders L.

Spies var inte först på Kanarieöarna.

Detta är en liten historiektion rörande Kanarieöarnas befolkning och ursprung. Vad har detta att göra i en skrift som Hlidskalf kanske ni undrar - läs så blir ni lite klokare.

Enligt historiskt dokumenterade källor skedde en utvandring från Norden till Island. En sommardag år 982 påbörjade en knarr färden mot det okända, det var Erik den Røde som tillsammans med sin besättning vette seglet och satte kurs väster ut. Inte bara män utan även kvinnor och barn var med ombord. Efter flera dagars seglats genom tjocka och dis på den kalla Atlanten når de land som i jämförelse med Island är mycket mer tilltalande. De kallar det Grönland och går iland. Fler nordbor följer i Eriks fotspår, Grönland kolonialiseras och omfattar med tiden två huvudbygder - Vesterbygd längs fjordarna, Österbygd vid nuvarande Julianehåb. Människorna kämpar mot klimatet och det karga jorden som i första ögonkastet verkade så välkomnande. Men de är sega och klarar även av skärmyttringarna med eskimåerna. Tiden går, vikingatiden följs av kristendomens inträde och med

tiden brister också grönlänningarnas "navelsträng" med Skandinavien. Det finns en uppgift att det på Grönland på 1400-talet fanns över 400 gårdar, två kloster och 14 kyrkor men hur djup den "sanna" läran var vet ingen. En handelsresande beskrev 1342 att nordborna låtit sig inspireras av eskimåernas hedendom och riskerade att förlora den sanna tron. Så här långt inga konstigheter, men vad hände sedan?

Vikingarnas ättlingar blev slavar.

Det fanns alltså ungefär 5.000 "gamla" nordbor på Grönland men vart de tog vägen vet ingen. En hypotes har framlagts att de hamnade på Madeira och Kanarieöarna (främst Teneriffa) som slavar.

Enligt Tordesillastraktatet som fördelade den kända världen mellan Portugal och Spanien överlät påve Alexander Borgia Grönland till Portugal 1494. Sjöfarare från den iberiska halvön hade då redan undersökt de nordligare farvattnen. Man hade funnit en passage vid det nordamerikanska fastlandet och anlagt portugisiska bastioner på Grönland. Detta är dokumenterat på en karta från 1502, den s.k. Cartinovärldskartan som nu finns på Biblioteca Estense i Modena, Italien. Samtidigt som portugiserna lade Grönland under sig erövrade spanjorerna Kanarieöarna. Öarnas urinvånare - guancherna - blev massmördade och många dog i epidemier. År 1511 återstod endast 200 individer av den ursprungliga befolkningen. Längre trodde forskare att guancherna var av germansk härkomst eller möjligtvis invandrade vandaler eftersom det idag finns både blonda och blåögda personer som sedan generationer tillbaka stammar från Teneriffa. Om dessa forskare hade tittat i de spanska arkiven hade de funnit en beskrivning av guancherna som ett mörkhyat folk med mörkbruna ögon, antagligen utvandrat från Afrikas fastland. Varifrån kom då det blonda och blåögda? Portugiserna tog arbetskraft från Grönland och sålde som slavar till sockerplantager bl a anlagda på Madeira och Teneriffa. De var duktiga arbetare och många lyckades arbeta sig fria och ändra sin status från esclavo till s k labrador dvs en slags lantarbetare. Då Grönland annekterades av Portugal döpte de ön till Labrador i överensstämmelse med de arbetare de exporterade från Grönland till bl a Teneriffa.

Vad finns det då för belägg att "labradorerna" skulle stamma från norden?

Förutom just det blonda håret och de blå ögonen, förekommer en benägenhet hos kanarierna att förvanska uttalet på bokstaven R som ofta blir till ett L. Den muntliga traditionen i byn Los Realejos berättar att de första kolonialisterna kom från en plats kallad Galdar på Gran Canaria. Sett ur detta perspektiv är den portugisiska bastionen Gardar på Grönland (enl. den gamla Cantino-världskartan) inte så långt borta. Det finns likaså ett gammalt gårdsnamn Torste som ju uppvisar en likhet med det nordiska Torsten. Efter nordborna kom nästa våg av bosättare, denna gång från Andalusien och nu blev spanjorerna språkligt dominerande. I Andalusien var den gamla gängse beteckningen för nordbor som etnisk grupp magos. På Teneriffa är fortfarande den lokala benämningen på jordbrukare magos i motsats till de övriga öarna i ögruppen där motsvarigheten är campesinos. Detta kan alltså vara en förklaring till att invånarna på södra sidan av Teneriffa, runt Los Realejos, är blondare, resligare och ibland har blå ögon och varför man på många av de gamla sockerplantagens takrännor kan se drakhuvuden utförda i enlighet med nordisk ornamentik.

Vikingarna först på Kanarieöarna.

Ytterligare en hypotes är att vikingarna var först på Kanarieöarna, och det redan på

tusentalet. Med det påståendet spräcker man spanjorernas historieskrivning som berättar att det var de som upptäckte öarna på 1400-talet. Öarna skall genom århundraden legat isolerade där guancherna levde på stenåldersnivå tills spanjorerna upptäckte öarna.

Vikingasvård i spanskt kulturlager.

På ön Gran Canaria har ett sensationellt fynd gjorts, nämligen ett svärd från vikingatiden. Svärdet är en meter långt och har av experter daterats till 900-talet. Det låg i ett kulturlager från 1000 - 1100 talet. Att vikingarna skulle varit där flera hundra år tidigare bygger på arkeologiska fynd, medeltida kartografi och de starka vindar och strömmar som råder vid Gibraltar sund. Denna hypotes kallas för saltvägen och vars byggstenar är havsströmmar, vindar och salt. När vikingarna styrde ut från Medelhavet "bläste" de helt enkelt ner mot Kanarieöarna istället för, som tänkt, segla tillbaka till Norden. Man vet att vikingarna härjade längs Spaniens och Marockos kuster från mitten av 800-talet. Men man tycks ha förbiset betydelsen av de starka vindar och strömmar som råder vid Gibraltar sund. Även om vikingarna satte nordlig kurs såg vindar och strömmar till att de seglade söderut. Istället för kalla Norden hamnade de på Kanarieöarna, och då främst på Gran Canaria. Utöver ett synnerligen behagligt klimat upptäckte vikingarna en stor skatt, en guldgruva, närmare bestämt saltet. När vindarna bläste hemåt satte man kurs hemåt, fullastade med salt - en ny handelsväg var upprättad. Denna handel bör ha pågått ett par hundra år. Förmodligen är det, i de isländska annalerna, mystiskt omtalade "Vitmannaland" helt enkelt Gran Canaria som i de arabiska skrifterna kallas för "Saltön" just pga saltexporten.

Hur vet vi nu allt detta?

Jo, det kommer sig av att en nordbo, närmare bestämt en svensk, bosatte sig på Teneriffa 1956. Kanske är det en slags hemlängtan som får honom att se syner och sitta och drömma, eller så är det verkligen så att det kan ligga en gnutt sanning i hans hypoteser. Helt ute och seglar är han nog inte eftersom en annan viking vid namn Thor Heyerdahl stöttar honom i efterforskningarna om vem som verkligen var på Kanarieöarna först. Nå vem är då denna man? Per Lilieström heter han och till sin profession är han konstnär, drömmare eller inte är upp till var och en att avgöra. Spanjorerna kanske tycker att det mest liknar en mardröm. Trots detta har de låtit honom föreläsa på bl a Menendez Pelayouniversitetet om de maritima kontakterna över Atlanten. En seminarieserie hölls även under våren '94 i Santa Cruz, Teneriffas huvudstad. Här var även Thor Heyerdahl (nestor inom praktiskt oceanforskning) en av gästföreläsarna, jämte Per Lilieström bland andra.

Och här ännu ett semestertips.

När vi nu ändå är ute och seglar mellan Grönland och Kanarieöarna kan jag rekommendera en sväng till Vinland, New Foundland, Kanada. Orten heter L'anse aux Meadows nära udden på Newfoundland's västra halvö, 400 km norr om Corner Brook. Platsen är en av världens viktigaste arkeologiska utgrävningar och är placerad på UNESCO's lista över "världsarvet" 1978. För övernattnin slår Viking Motel upp sina portar och välkomnar er (tel: 709-454-3541)

Fransmännen var inte först i Kanada.

Alexandra Walkyria

Industrivägen 51 · 433 61 Sävedalen
Tel 031-26 58 50 · Fax 031-26 70 85